

En campanya, a 27 de Desembre del 1938.

Volguda mama: Fins avui no he pogut escriure.

Com li deia en la meua tarja postal del dia 22 aquella matèixa nit varem sortir del lloc on ens trobarrem si en camió, després d'un viatge un xic accidentat per diverses punxades que tingueren les cambres i pel vent molt fort que feia, varem arribar a la matinalada al lloc de destí. Aquest lloc es l'arrabal d'una important vila situada a la riba d'un gran riu.

Aquí prenguerem possessió d'una casa abandonada i ens hi instal·larem de la millor manera que varem poder.

D'on veníem portàvem tres gallines que havíem obtingut per mitjà d'intercanvi i que estaven destinades a moure el dia del Nadal; un company en arribar aquí va comprar un pollastre; la gana apretava, havíem de menjar quelcom i com sigui que no portàvem mes que dorros, varem decidir anticipar la mort de dues gallines i en ferem dels menuts un arris excelent i el demés fet a talls ho rostrem. D'insarem que eren les quatre o quatre de cinc i després, cansats del viatge, ens en anàrem a dormir sense sopar.

En una habitació varem dormir i seguim dormint cinc individus; "El Negus" que dorm en una "chaise-longue", un company sobre un sofà que ha allargat posant hi una cadira als peus, i dos companys mes i jo que tenim dos somiers i uns sacs de palla, dormint admirablement bé. Només en aquesta habitació hi tenim un armari amb mirall i un bufet.

L'endemà, no havent-se resolt la qüestió del subministre, varem matar la gallina i el pollastre i després de fer-ne un caldo excelent, els rostrem a talls, resultant-ne un dinar capdient. Per sopar ja tinguerem el subministre consent.

El dia de Nadal, com que ja ens havíem menjat l'avisam que guardarem per aquesta diada, varem tenir de conformar-nos amb el que ens donaren al subministre, varem menjar sigrons amb carn, havent-hi d'extraordinari tant sols un xic de conyac, que pronguem amb el cafè.

Per aquí estic, doncs, molt bé.

La temperatura per aquests indrets es de fa uns dies freda i ventosa; l'endemà de la nostra arribada varem veure les muntanyes de l'altra banda de riu nevades i el dia 25 al matí els tolls d'aigua que hi havia pels camins estaven glaçats.

La nostra missió es la recuperació; consisteix en la recerca de tota mena d'objectes i de materials que es trobin abandonats en les cases deshabitades i que puguin tenir alguna utilitat. Els meus companys ja han anat diversos vegades amb aquesta finalitat a la vila, jo m'he quedat en aquest arrabal per tal de fer alguns treballs d'oficina i per altres feines.

En aquest front la calma es absoluta, tant es així que hem obli-

daria que estem en guerra si no fos que de temps en temps s'ou qualcun que li recorda que aquesto lmo s'ha acabat en casa.

Recordant aquesto indret es quan et dones compte de lo inhumana que es la guerra. Sobles soncers on els que no hi queda ni un sol habitant, ni una sola casa en peu a causa d'haver sofert el bombardig de la criminal aviació feixista. Fes tristesas, impositas, passen per aquesto lloc; pel carrer, runes, jals i fils de condiccions electricues i telefoniques, portes i finestres de los cases que batyan al vent; a dintre, mobles en desordre, calaixos oberts, robes escampades per terra, fotografies de la familia, tot dona a entendre la precipitacio amb que els seus moradores abandonaren la casa.

Ja hem passat Nadal, jo li he passat forca bi, diguim com us ha provat a vosaltres. Ara s'apropa l'any nou, malgrat que aquesta carta arribara despres del dia primer, desitjaria que el 1939 fos per a tots millor que l'any que estem acabant.

De la mudada de roba d'istiu que en la carta anterior li demanava, facin un paquet posant-hi al damunt una etiqueta amb el meu nom i cognoms i l'adreça i faci portar-lo a casa d'en Segarra, carrer del Gall, 56, que el dia que vingui a aqueixa el recollira i fara que arribi a les meves mans.

La meua adreça segueix essent la mateixa d'abans.

Faci saber al Juanito que desitjaria que vingues per aqui a fer-me una visita, li agradaria molt, veuria la guerra d'aprop ell que tanto dibuixots n'ha fet i tantas vegades hi ha jugat.

Donqui records als compays de l'impremta, als meus germans, cunyada, a la Prosa, Alicia, fletoris al Juanito i vos té rebí una abraçada del seu fill.

Josep Ricós